

ორგანული სოფლის მეურნეობა და მისი განვითარების ცვლილებები ევროპის ქვეყნებში

გ. ნატროშვილი-ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
მ. ცინცაძე-სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორი, სტუ-ს პროფესორი,
ნ. ნატროშვილი-ვეტერინარიის აკადემიური დოქტორი, სტუ-ს პროფესორი,
თ.ნოზაძე-სტუ-ს დოქტორანტი

საკვანძო სიტყვები: ორგანული სოფლის მეურნეობა. ორგანული პროდუქტები. ორგანული ბაზარი. ორგანული კვების პროდუქტების წარმოება.

რეზიუმე

ეკოლოგიურად უსაფრთხო კვების პროდუქტების ბაზრის მოცულობა შეადგენს ათეულ მილიარდ დოლარს. მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებში ყოველწლიური ზრდის ტემპები 20-30%-ია. „Organi Monitor“-ის მონაცემებით, ორგანიზაციები რომლებიც დაკავდნენ დაკავდნენ არიან მარკეტინგის გამოკვლევებით 2005 წ. კვების ეკოლოგიური პროდუქტების მრავალი ბაზრის ბრუნვამ 85,5 მილიარდი ევრო შეადგინა და ყოველწლიურად იზრდება დიდი ტემპით. ასე მაგალითად, 1999 წელს იგი შეფასებული იქნა 15 მილიარდ დოლარად, 2006 წელს დაახლოებით 30 მილიარდად, ხოლო 2017 წ. 80 მილიარდი დოლარი შეადგინა. ორგანული პროდუქტის ბრუნვა 1999 წ. შედარებით 5 -ჯერ გაიზარდა.

განვითარებული ქვეყნების მთავრობები აქტიურად უჭერენ მხარს ეკონომიკას, რადგანაც იგი ხელს უწყობს შიგა ბაზრის განმტკიცებას (გამყარებას) ექსპორტის ზრდას და ეკოლოგიური და ეკონომიკური პრობლემის გადაწყვეტას.

დღეს მსოფლიოს 32 ქვეყანას აქვს ეკოლოგიურად უსაფრთხო პროდუქტებზე დამტკიცებული სტანდარტები. 9 ნერგავს სტანდარტიზაციას, ხოლო 15 ამუშავებს ასეთ სტანდარტებს, თუმცა ევროკავშირის მთელი გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ სახელმწიფო მხარს უჭერს ამა თუ იმ პროექტს, მაშინ როცა მას მოაქვს ფული და ეკონომიკის ნაწილი ხდება.

ორგანული პროდუქციის ძირითადი მასა რეალიზდება მსოფლიოს მაღალგანვითარებულ ინდუსტრიულ ქვეყნებში. მთლიანი მოხმარების დაახლოებით 70% მოდის დასავლეთ ევროპასა და სამხრეთ ამერიკაზე, ქვეყნებს, რომლებსაც აქვთ ორგანული პროდუქტების შედარებით დიდი ბაზრები მიეკუთვნებიან აშშ, გერმანია, საფრანგეთი.

როგორც ცნობილია ორგანული პროდუქტების მომხმარებლისათვის მოტივაციებია:

- კვების ეკოლოგიური უსაფრთხოება;
- პროდუქციის მაღალი ხარისხი და სიახლე;
- ორგანული პროდუქციის მაღალი კვებითი თვისებები;
- გენეტიკურ-მოდიფიცირებული ორგანიზმების არ არსებობა.

ორგანული პროდუქციის ძირითადი მომხმარებელია ქალაქის მაღალი სოციალური და საშუალო სოციალური კლასის მოსახლეობა, მაღალი მსყიდველობითი უნარით, რომლებიც ზრუნავენ ოჯახის ჯანმრთელობაზე და ორიენტირებულნი არიან მაღალხარისხიან პროდუქციაზე.

2014 წლის მონაცემებით ორგანული პროდუქციის მოხმარებით ერთ სულ მოსახლეზე ყველაზე მაღალი დონე იყო შვეიცარიაში, სადაც კვების ორგანული პროდუქტი ერთ სულ მოსახლეზე შეადგენდა, საშუალოდ 221 ევროს, წელიწადში. დანიაში 162 ევროს და ლუქსემბურგში 164 ევროს.

ევროპის ქვეყნების საცალო ორგანული ბაზრის საერთო ღირებულება შეადგენდა 24 მლდ ევროს, მაშინ როცა 2005 წ. იგი იყო 11,1 მლნ ანუ 2,2 ჯერ მეტი.

შესაბამისად, უკანასკნელი 3 ათწლეულის განმავლობაში კვების ორგანული პროდუქტების წარმოება გაიზარდა როგორც მსოფლიოში, ისე ევროპაშიც. ორგანული წარმოების ქვეშ მყოფი სა-

სოფლო-სამეურნეო სავარგულების ფართობი ევროპის ქვეყნებში შეადგენდა 10, 3 მლნ ჰა. ამასთან ახლდა ორგანული პროდუქტების წარმოების მნიშვნელოვანი ზრდა.

ერთიანი ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტების თანახმად 2030 წ. ევროპის ქვეყნებში სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების 50% უნდა დაეთმოს ჯანმრთელობას, ეკოლოგიასა და სამართლიანობას.

უნდა აღინიშნოს, რომ ორგანული წარმოების უპრეცედენტო ზრდის მიუხედავად ჯერ კიდევ არის დისბალანსი ორგანული პროდუქტების მიწოდებასა და მოთხოვნას შორის. წარმოება დაბალია მოხმარებაზე. მაგ. 2014 წ 10,3 მლნ ჰა იყო დაკავებული ორგანიკით, რაც ევროპის ქვეყნების მთლიანი სას, სამ. სავარგულების 5,7% შეადგენდა, მაგრამ ორგანულად მართვადი მიწების ყოველწლიური მატება შენედა და შეადგინა 2014 წ 11, 1%. მიუხედავად ამისა ორგანული მწარმოებლების რაოდენობა უკანასკნელი 10 წლის განმავლობაში გაიზარდა თითქმის 60%.

ორგანული წარმოების ლიდერ ქვეყანებში, როგორცაა ავსტრია, გერმანია და დიდი ბრიტანეთი, ორგანული მიწებისა და ორგანული ფერმების რაოდენობა სტაგნაციას განიცდის ან მცირდება, ისეთ ქვეყანებში, როგორცაა ბელგია, საფრანგეთი, იტალია, პორტუგალია, ესპანეთი, ბულგარეთი, ხორვატია და სლოვაკეთი ორგანული ფართობი 2014 წელს გაიზარდა 5%-ით და მეტჯერ 2013 წელთან შედარებით. ზოგიერთი ქვეყნისთვის, როგორცაა პორტუგალია, ესპანეთი, ბულგარეთი ეს ზრდა გამოწვეულია ორგანული ფერმების ზრდით.

მთლიანად კვების ორგანული პროდუქტების წარმოება დიდ შესაძლებლობებს უქმნის ფერმერს, ბიზნეს იმპორტიორებსა და საცალო მოვაჭრეებს. იქმნება საშიშროება იმისა, რომ მზარდი მოთხოვნა დაიფარება იმპორტის ხარჯზე და ევროპელი ბიზნესმენები ვერ მიიღებენ სარგებელს.

2014 წ. ევროკავშირში დარეგისტრირებული იქნა თითქმის 260000 ორგანული პროდუქტის მწარმოებელი. ყველაზე დიდი მწარმოებელია იტალია (თითქმის 49000), თურქეთი (71000- ზე მეტი). უკანასკნელი ათწლეულის მანძილზე მათი რიცხვი გაიზარდა 57%-ით, ორგანულ ფერმერთა თითქმის 15% ევროპაშია.

ორგანული პროდუქტის მომწოდებლების და იმპორტიორების რიცხვი გაიზარდა ევროპის თითქმის ყველა ქვეყანაში. 2014 წ. ევროკავშირის ქვეყანებში დარეგისტრირებული იქნა თითქმის 50 ათასი მიმწოდებელი და 1700 იმპორტიორი. მიმწოდებლებისა და იმპორტიორების რიცხვი ევროკავშირში გაიზარდა შესაბამისად 18,6% და 16%. მიმწოდებელთა შედარებით დიდი რიცხვით იტალიაში (12 000-ზე მეტი) და იმპორტიორთა ყველაზე დიდი რიცხვით გერმანიაში (396). იმპორტიორთა და მიმწოდებელთა ყველაზე დიდი ნაწილი განთავსებულია ძველ ქვეყნებში-ევროკავშირის ქვეყნებსა და შვედეთში.

გლობალურ დონეზე, 2014 წ. არსებული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების 43,7 მლნ ორგანული იყო და დაახლოებით 27% მსოფლიო ორგანული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებისა იყო ევროპაში. ევროპის ოთხი ქვეყანა, რომლებიც ზემოთ იყო დასახელებული, შედიოდა მსოფლიოს ათ ქვეყანაში, რომლებიც დიდ (მსხვილ) ორგანულ ტერიტორიებს ფლობენ. ევროკავშირის ორგანული მიწები შეადგენს მთელი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების 5,7%. ყველაზე მაღალი ხვედრითი წილი ორგანული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებისა ევროკავშირში აქვს ავსტრიას (19,4%) ლიხტენშტეინს (31%).

ახალი წევრი ქვეყნების 10%-ზე მეტი ორგანულ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებისა არის ესტონეთში, ჩეხეთში, ლატვიაში. ორგანული სასოფლო-სამეურნეო მიწების მაღალი ხვედრითი წონის მიუხედავად ზოგიერთ ქვეყანაში მაღალი ხვედრითი წონის სამოვრებისა და გადამამუშავებელი სიმძლავრეების სიმცირისა ორგანული წარმოება დაბალ დონეზეა.

როგორც ცნობილია 2014 წ მსოფლიოში თითქმის 1% სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებისა იყო ორგანული. ყველაზე მაღალი წილით-ფოლკლუნდის კუნძულები-36%, შემდეგ მოდიოდა ევროპის ქვეყნები. მსოფლიოს 11 ქვეყანაში სახნავის 10%-ზე მეტი იყო ორგანული.

ევროპაში ორგანული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების დინამიური განვითარების მიუხედავად 2014 წ ადგილი ჰქონდა ევროკავშირში სას. სამ სავარგულების მცირე ზრდას (1,1% ან 110 ათას ჰა) და ევროპაში (2,3% ან 260 ათ. ჰა).

ორგანული მიწების მაღალი ზრდით გამოირჩევა ესპანეთი (100 ათ. ჰა), იტალია (70 000 ჰა) და რუმინეთი (60 000 ჰა). მნიშვნელოვანი შემცირება შეინიშნებოდა საბერძნეთში (130 000 ჰა) და შეერთებულ სამთავროში (37 ათ. ჰა)

მთლიანად 2005 წლიდან ორგანული სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები ევროკავშირში გაიზარდა 60%-ით, (70%-ით ევროპაში).

ევროკავშირის ბევრ ქვეყანაში ორგანული სასოფლო-სამეურნეო სავარგული უკვე გაიზარდა საკმაოდ მაღალ დონემდე. ზრდის დიდი ნაწილი მოდიოდა უკანასკნელ წლებში თურქეთზე.

ევროკავშირში ორგანული ბაზრის სფეროში გავაანალიზეთ კვების ორგანული პროდუქტების თანამედროვე ტენდენციები:

-ევროკავშირის ორგანული პროდუქტების ბაზარი მუდმივად იზრდება და 2014 წელს გაიზარდა 7,4%-ით. ეს გასაკვირია თუ გავითვალისწინებთ ზრდის საშუალო ტემპებს (2006-2012) პროდუქტიულ საცალო ბაზრებზე 2% -დან 3%-მდე.

-მომხმარებლები ხარჯავენ მეტს ორგანულ პროდუქტებზე: 2005 წლიდან 2011 წ-ის ჩათვლით, ერთ სულ მოსახლეზე ორგანული პროდუქტის მოხმარება გაიზარდა 110 %-ით, 22,4 ევროდან 47,4 ევრომდე. ამავე პერიოდში უალკოჰოლო სასმელებისა გაიზარდა მხოლოდ 13%-ით.

-ორგანული პროდუქტები ბაზარზე იკავებენ უფრო მეტ წილს:

1. ორგანული კვერცხის წილი 11-დან-22%-მდეა ავსტრიაში, ბელგიაში, ფინეთში, გერმანიაში, ნიდერლანდებში.

2. რძის პროდუქტებს უკავია ბაზრის 5-10% ავტრიაში, გერმანიაში და ნიდერლანდებში. ავსტრიაში ეს მაჩვენებელი აღწევს 15, 7%.

3. ხილი და ბოსტნეული ამჟამად შეადგენს ყველა ეროვნული ბაზრის ერთ მეხუთედს. მაგალითად იტალიაში, ირლანდიაში, საფრანგეთში, გერმანიაში, შვეციაში.

მომხმარებელზე ორგანული პროდუქცია რეალიზდება გასაღების შემდეგი არხებით:

- პირდაპირი გასაღება (გაყიდვა უშუალოდ მეურნეობებში, ადგილობრივ ბაზრებში, აგრეთვე ქალაქის მაღაზიებში, ინტერნეტის საშუალებით)
- ფერმერებსა და მაღალი ვაჭრობის და რესტორნების წარმომადგენლებს შორის პირდაპირი შეთანხმებით;
- მიყიდვა გადამამუშავებელ საწარმოებზე რომლებმაც გაიარეს სერტიფიცირება;
- საბითუმო ვაჭრობაზე მიყიდვა;
- რეალიზაცია საწარმოო კოოპერატივების მეშვეობით;
- გასაღების მნიშვნელოვანი არხებია მსხვილი სასურსათო მაღაზიები, რომლებიც ტრადიციულ საქონელთან ერთად სთავაზობენ ორგანული პროდუქციის ფართო ასორტიმენტს.

აღსანიშნავია, რომ ტერმინი „დიდი სასურსათო მაღაზიები“ აერთიანებენ სასურსათო მაღაზიებს სავაჭრო ფართით 400-800 მ² და ჰიპერმარკეტები 800 მ² მეტი. უმრავლეს ქვეყნებში ასეთ მაღაზიებზე მოდის 50% მთელი ორგანული პროდუქციის გაყიდვისა.

მსოფლიოს ბევრი ქვეყანა ორგანული პროდუქციის წარმოებისას ორიენტირებულია საგარეო ბაზრებზე. ორგანული სურსათის ექსპორტის მხრივ ლიდერი პოზიცია უკავია საფრანგეთს, კანადას, აშშ, ავსტრიას, ლიხტენშტეინს, შვეციას, დანიას, ლუქსემბურგს, შვეიცარიას.

კვების ორგანული პროდუქტების ბაზრები ყოველ ქვეყანაში სხვადასხვა ტემპით ვითარდება. მართლაც იმ პერიოდში როცა საცალო ვაჭრობა 2014 წ გაიზარდა შვეციაში (45%) და საფრანგეთში (10%). ისეთ ქვეყნებში, როგორცაა ბელგია (3,8%) და დიდი ბრიტანეთი (4%) საცალო ვაჭრობის ორგანული ტემპები საშუალოზე დაბალი იყო. ამას გარდა არსებობს მნიშვნელოვანი განსხვავებები კვების ორგანული პროდუქტების მხრივ 1 სულ მოსახლეზე ევროკავშირის ქვეყნებს შორის, მაღალი დონის ლუქსემბურგიდან და დანიიდან დაბალი დონის სლოვაკეთიდან ბულგარეთამდე. მიუხედავად ამ განსხვავებებისა ევროკავშირის მომხმარებლებმა საშუალოდ მნიშვნელოვნად გაზარდეს კვების ორგანულ პროდუქტებზე დანახარჯები.

უნდა აღინიშნოს რომ ორგანიკის პოტენციალი მთლიანად არ არის გამოყენებული, რასაც

ადასტურებს ჩატარებული კვლევები აშშ-ში და დასავლეთ ევროპაში, რომლებმაც აჩვენა, რომ ქალები, გურმანები, ახალგაზრდა ხალხი დაინტერესებული იქნებიან ორგანულ პროდუქტებზე.

ამას გარდა დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ ფაქტს, რომ ყველა მომხმარებელმა არ იცის კვების ორგანული პროდუქტების შესახებ და მათ უპირატესობაზე. ამავე დროს როგორც გაიგებენ ორგანული პროდუქტების შესახებ მათი მოთხოვნილება მასზე გაიზრდება. მაგალითად მომხმარებელთა მხოლოდ ნახევარს ესმის ორგანულსა და არაორგანულს შორის განსხვავება ან კიდევ კონკრეტულად ორგანული წარმოების პირობების შესახებ, რომელსაც ითხოვს „ორგანული“ ეტიკეტები. აშშ-ში მაგ. მომხმარებელთა 92% თვლის, რომ ორგანული პროდუქტები თავისი გემოთი იგივეა, როგორც ჩვეულებრივი პროდუქტები. მაშინ როცა დასავლეთ ევროპაში საუკეთესო გემოსათვის ლოდინი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია.

ლიტერატურა

1. ნაკაშიძე, დ. ჯაში-ორგანული სოფლის მეურნეობა. თბ. 2013
2. ე. გუგავა, გ. მელაძე-მცენარეთა ეკოლოგია. თბ. 2003.
3. თ. ურუშაძე-აგროეკოლოგია. თბ. 2001.
4. შ. ფალავანდიშვილი და სხვ. ნიადაგის ეკოლოგია. თბ. 2009.

Organic farming and changes in development in European countries

G. Natroshvili-Academic doctor of Economic,

M. Tsintsadze-Academic doctor of Agriculture, professor of GTU,

M. Natroshvili Academic doctor of Veterinary, professor of GTU,

T. Nozadze- Master student of GTU

Key words: European countries, organic agriculture, organical food, organic markets.

Abstract

The study revealed the main trends in the development of food. Demand is far ahead of the supply of organic products. The reason is that:

The first is the lack of state support for organic agriculture;

The second. Inefficient organic supply chain is the difference between supply and demand. Logistical and other problems that allow each other's demand and delivery

Thirdly, organic farming is the first on the first level of production. At the same time, consumer expectations are often expressed in terms of the final product of processing, while organic processing is less developed and poorly regulated than primary production.

...experience in the development of organic agriculture allows useful for human food, and at the same time maintain environmental conditions, improve environmental and socio-economic development of the country's regions. Environmental degradation threatens people as a biological, physical and mental health, future health, economic well-being.